

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การใช้โวหารในงานเขียนสารคดี ของ อรสม สุทธิสาคร

กุลธิดา เนตสุวรรณ¹, ปณิตาน บรรณาธรรม²

¹สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

e-mail : Kultida1231@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

e-mail : panitan.bu@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, ความดีที่คุณทำได้และดอกไม้ใต้ภูเขาหน้าแข็ง โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้ 1) ประเภทของโวหารที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร และ 2) วัตถุประสงค์ในการใช้โวหารแต่ละประเภทในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร

ผลการวิจัยพบว่า ในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร พบการใช้โวหารประเภทบรรยายมากที่สุดจำนวน 1,524 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้บรรยายโวหาร 2 ประการคือ 1) เพื่อเล่าเรื่องราว อธิบายความเป็นมาและ 2) เพื่อบรรยายสถานการณ์ รองลงมาคือพบการใช้สารกโวหาร ซึ่งปรากฏการใช้จำนวน 417 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้สารกโวหาร 3 ประการคือ 1) เพื่อใช้บอกเล่าเรื่องราวของบุคคล 2) เพื่อบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของเหตุการณ์ และ 3) เพื่ออธิบายด้วยการยกตัวอย่าง โวหารลำดับที่สาม พบการใช้เทศนาโวหารจำนวน 103 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้เทศนาโวหาร 3 ประการ คือ 1) เพื่อให้ผู้อ่านได้คิดถึง 2) เพื่ออธิบายชี้แจงและบอกเล่าและ 3) เพื่อชักจูงใจ สั่งสอน และชี้แนะ ลำดับต่อมาพบการใช้อุปมาโวหาร จำนวน 36 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้อุปมาโวหารจำนวน 2 ประการคือ 1) เพื่อใช้บอกอารมณ์ และความรู้สึกที่เกิดขึ้น และ 2) เพื่อเปรียบเทียบกับเรื่องราว และเหตุการณ์เพื่อให้เห็นภาพ และโวหารที่พบน้อยที่สุดในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาครคือ พรรณนาโวหาร พบว่ามีการใช้เพียง 10 ครั้งเนื่องจากเนื้อหาในสารคดีส่วนใหญ่ จะเน้นการเล่าเรื่องราวแบบบรรยายเหตุการณ์ สถานการณ์ จึงพบการใช้พรรณนาโวหารน้อยที่สุด และพบวัตถุประสงค์ในการใช้เพียงประการเดียว คือ เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ และพรรณนาภาพเรื่องราว

คำสำคัญ : โวหาร, สารคดี, จุดประสงค์

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

THE USING PHRASE IN THE WRITING ABOUT DOCUMENTARY

BY ORASOM SUDDHISAKORN

Kunthida Netsuwan¹, Panitan Bannatham²

¹Student, Department of Thai language, Faculty of Humanities and social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University,
, e-mail : Kultida1231@gmail.com

²Assistant Professor of Thai Language, Department of Thai language, Faculty of Humanities and social Sciences,
Suan Sunandha Rajabhat University, e-mail : panitan.bu@ssru.ac.th

Abstract

This paper aims to study the use of Thai eloquence in documentary writings by Orasom Suddhisakorn consisted of 3 books i.e., Dek Phun Mai...Wai X and Khwam Dee thee Khun Thum Dai and Dok Mai tai Phukhao Nam Khaeng. Thai eloquence usage in documentary writings by Orasom Suddhisakorn is the main objective and classified into 2 topics i.e., types of Thai eloquence appeared in documentary writings and use purposes of Thai eloquence in each documentary writings of Orasom Suddhisakorn.

Narrative Thai eloquence has been used in Orasom Suddhisakorn's documentary writings for 1,524 times with 2 aspects of use purposes i.e., storytelling of background and origin and 2) event description. Allegorical eloquence has been used in the documentary writings for 417 times with 3 aspects of use purposes i.e., 1) personal storytelling 2) storytelling of background and origin and 3) allegorical description. Preaching eloquence has been used in the writings for 103 times with 3 aspects of use purposes i.e., 1) encouraging realization in reader 2) explanatory, declaratory and storytelling purposes 3) persuasive, teaching and guidance purposes. Metaphorical eloquence has been used in the writings for 36 times with 2 aspects of use purposes i.e., 1) emotional and sentiment expression and 2) illustrative comparison of stories and events. Descriptive eloquence was the least used one in her documentary writings as only 10 were found owing to narrative nature such as situations and events; only one use purpose was found in the descriptive eloquence i.e., narration of event and descriptive storytelling.

Keywords: Eloquence and documentary

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

สารคดีเป็นงานเขียนที่ไม่ได้แต่งขึ้นจากจินตนาการ และไม่มีตัวละครสมมุติ มุ่งให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของถวัลย์ มาศจรัส (2545 : 244) ที่ว่า “งานเขียนสารคดียึดถือเรื่องราวจากความเป็นจริงมาเขียน ผสมผสานการถ่ายทอดต่อการสนใจใฝ่รู้ของผู้อ่านเพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา”

ปัจจุบันสารคดีเป็นงานเขียนที่ได้รับความนิยมสูงจากผู้อ่าน เนื้อหาจับจุดมุ่งหมายให้ความรู้ และให้ความเพลิดเพลินที่น่าสนใจ อีกทั้งยังมีการใช้โวหารประเภทต่าง ๆ มาทำให้งานเขียนสารคดีดูน่าอ่านยิ่งขึ้นดังที่ธีรภาพ โลหิตกุล (2544 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า “หลักการเขียนสารคดี คือทำสารคดีให้มีชีวิต เขียนสารคดีให้เป็นบันเทิงคดี รวมทั้งต้องนำเสนอแต่ข้อเท็จจริง ที่สำคัญต้องใช้ภาษาในการเรียงร้อยเรื่องราวอย่างมีศิลปะ และมีการนำโวหารมาใช้ในการเขียนสารคดีด้วย”

การเขียนสารคดีให้มีความน่าอ่าน ชวนติดตาม เป็นความสามารถของผู้เขียน ที่จะต้องรู้จักเลือกใช้โวหารให้เหมาะสมต่อการนำเสนอ เพราะโวหารคือ ถ้อยคำที่ใช้สื่อสารโดยผ่านการเรียบเรียงอย่างมีวิธีการ ชื่นเชิงและศิลปะเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเรื่องราว เกิดจินตภาพและความรู้สึกอีกด้วย

ในจำนวนนักเขียนที่สร้างสรรค์วรรณกรรมประเภทสารคดี อรสม สุทธิสาคร ถือเป็นนักเขียนที่มีความสามารถและยังตั้งใจสร้างสรรค์งานเขียนอย่างสม่ำเสมอ งานเขียนของอรสมได้ถ่ายทอดชีวิตผู้คนจากมุมมืดของสังคม โดยผ่านการค้นคว้า ลงพื้นที่จริง และยังคงดึงดูดผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ด้วยการนำเสนอภาพเรื่องราว ที่เต็มไปด้วยอารมณ์และความรู้สึกสะเทือนใจ ดังเช่นข้อความต่อไปนี้ “พ่อของลูกสองคนซึ่งควรจะเป็นคนที่เธอน่าจะไวใจได้ที่สุด กลับทำร้ายศักดิ์ศรีเหยียบย่ำน้ำใจเธอด้วยการผลักไสเธอให้ร่วมหลับนอนกับชายอื่นนับครั้งไม่ถ้วน” (ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559: 25) นอกจากนี้ยังมีการใช้โวหารที่ชวนติดตามในงานเขียนสารคดีอีกด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร และจุดประสงค์ในการใช้โวหารเพื่อสื่อความหมาย อันได้แก่ เรื่องเด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, ความดีที่คุณทำได้และดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง เพราะมีเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ รวมถึงก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกงานเขียนของอรสม สุทธิสาคร มาทำการศึกษาจำนวน 3 เล่ม ได้แก่เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, ความดีที่คุณทำได้และดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง และศึกษาโวหารที่ใช้ในงานเขียน 5 ประเภท ดังนี้ 1) บรรยายโวหาร 2) พรรณนาโวหาร 3) เทศนาโวหาร 4) อุปมาโวหาร และ 5) อุปมาโวหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ สารคดีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

1. หนังสือ “เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx”

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. หนังสือ “ความดีที่คุณทำได้”
3. หนังสือ “ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง”

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล 1 ชุดประกอบด้วย รายการอาหาร 5 ประเภท และจำนวนครั้งที่ปรากฏ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการบันทึกข้อมูลจากทุกข้อความที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร อย่างละเอียด จากนั้นนำโฆหารนั้น ๆ มาวิเคราะห์จุดประสงค์ในการใช้โฆหารแต่ละประเภทสรุปผลและอภิปรายผล ตามลำดับ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้โฆหารในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เด็กพันธุ์ใหม่... ้วยx, ความดีที่คุณทำได้, ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโฆหารในงานเขียนสารคดี ในด้านประเภทของโฆหารและจุดประสงค์ในการใช้โฆหาร ผลการวิจัยพบข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ประเภทของโฆหารที่ปรากฏในงานเขียนสารคดี

1.1 บรรยายโฆหาร

เป็นการเขียนเพื่อบรรยาย หรืออธิบายเหตุการณ์ ซึ่งจะเขียนอย่างตรงไปตรงมา และรวบรัดจะกล่าวถึงแต่สาระสำคัญ ที่เป็นข้อเท็จจริงตามลำดับเหตุการณ์ ซึ่งจากงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร พบโฆหารประเภทบรรยายมากที่สุด

1.2 สารกโฆหาร

คือการเขียนที่ยกตัวอย่าง เพื่ออธิบายให้แจ่มแจ้งหรือสนับสนุนความคิดเห็นที่เสนอให้มีความน่าเชื่อถือ หลักสำคัญคือต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับโอกาส และจุดมุ่งหมาย ซึ่งสารกโฆหาร เป็นโฆหารที่พบมากเป็นอันดับที่สองในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร รองลงมาจากบรรยายโฆหาร

1.3 เทศนาโฆหาร

เป็นการเขียนอธิบาย ชี้แจงให้ผู้อ่านเข้าใจ ให้เห็นประโยชน์หรือโทษของเรื่องที่กำลังกล่าวถึง เป็นการชักจูงให้ผู้อ่านคล้อยตาม ปลุกใจให้เห็นด้วยหรือเพื่อแนะนำสั่งสอน การเขียนเทศนาโฆหารนั้น ต้องอาศัยกลวิธีการชักจูงใจ ซึ่งเทศนาโฆหารพบมากเป็นลำดับที่สามในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร

1.4 อุปมาโฆหาร

คือการเปรียบเทียบ อาจจะนำสิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมายด้านภาพ และทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น ซึ่งในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร พบการใช้อุปมาโฆหารมากเป็นลำดับที่สี่

1.5 พรรณนาโฆหาร

การเขียนพรรณนาโฆหารมักจะใช้การเล่นคำ เล่นเสียง ใช้ภาพพจน์ เพื่อให้ได้เนื้อความที่ไพเราะ อ่านได้รสชาติ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึก ซาบซึ้ง และเพลิดเพลินไปกับข้อความนั้นๆ ซึ่งในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร พบพรรณนาโฆหารน้อยที่สุดในจำนวนโฆหารที่พบทั้งหมด

2 วัตถุประสงค์ในการใช้โฆหารแต่ละประเภท

2.1 บรรยายโฆหาร พบมากที่สุดในงานเขียนสารคดีทั้ง 3 เรื่อง ด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.1.1 เพื่ออธิบาย บอกเล่าเรื่องราวในปัจจุบัน ดังข้อความต่อไปนี้

“วัยที่ร้อนแรงของเด็กวัยรุ่น บวกกับทัศนคติความคิดอย่างตะวันตก ทำให้เด็กยุคนี้มีการแสดงออกทางเพศที่เปิดเผย มั่นอกมั่นใจมากขึ้น ภาพการกอดจูบลูบไล้ เลยไปถึงขั้นควักล้วงกันต่อหน้าเพื่อน หรือแม้แต่ต่อหน้าครูอาจารย์ เป็นภาพที่ดูจะธรรมดาไปแล้ว”

(เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, 2544 : 31)

“โลกของเด็กเจ็บป่วยที่ต้องนอนอยู่ในโรงพยาบาลวันแล้ววันเล่า บ้างมาจากต่างจังหวัดไกล ๆ ห่างไกลพ่อแม่ผู้ปกครอง มีเพียงพี่พยาบาลคอยดูแล ช่างเป็นโลกแห่งความเศร้าว่าเหงาใจ และทุกข์ทรมาน เด็ก ๆ ไม่มีโอกาสไปวิ่งเล่น เรียนหนังสือได้เช่นปกติ”

(ความดีที่คุณทำได้, 2551 : 72)

“ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ซ่อนแฝงอยู่ภายใน เรามีอาจประเมินได้จากภาพภายนอกของผู้กระทำ เช่นเดียวกับเหยื่อของความรุนแรงจำนวนไม่น้อยที่อาจซุกซ่อนความปวดร้าวของตนอยู่ใต้ภูเขาน้ำแข็งที่เรามีอาจล่วงรู้ หลายคนอาจเป็นญาติของเรา หลายคนอาจเป็นเพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน หรือคนรู้จักคุ้นเคย ความในใจอันหลากหลายของผู้ถูกระทำในบรรทัดถัดจากนี้ คือความในใจที่น้ำใคร่ครวญ และร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกัน”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 24)

2.1.2 เพื่อบอกเล่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้น จากผู้ประสบเหตุการณ์นั้นจริงๆ ผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้อยู่ในเหตุการณ์ ดังข้อความต่อไปนี้

“อย่างไรก็ตาม จากการพูดคุยกับเด็กวัยรุ่นหลายสิบชีวิต พบว่าเด็กวัยรุ่นยุค 2000 จำนวนไม่น้อย ที่ยังคงรักษาความบริสุทธิ์ผุดผ่องไว้ได้ ที่น่าสนใจคือนักศึกษาชายหลายรายยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม”

(เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, 2544 : 40)

“บางครั้งอยากตื่นขึ้นมาจำตัวเองไม่ได้ ไม่อยากรับรู้ที่เราเป็นใคร เคยนึกฆ่าตัวตายให้พ้นทุกข์ สามีชอบพูดว่าทำแค่นี้ได้ไหม คำว่าแค่นี้ของเขา เขาเอาตัวเรา เอาชีวิตเราไปขาย ไม่รู้ว่าใจเขาทำด้วยอะไร” เป็นคำถามที่ราวจะลอยล่องอยู่ในอากาศ โดยไม่เคยได้รับคำตอบ

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 25)

2.2 สาธกโหวหาร พบรองลงจากบรรยายโหวหาร โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

2.2.1 ยกตัวอย่างเรื่องราวของ บุคคล เพื่อนำมาบอกเล่า ดังข้อความต่อไปนี้

“ก๊ีบ แม่เล่าจ๊ววัย 15 นักเรียนชั้น ม.4 ของโรงเรียนมัธยมย่านรังสิต พูดถึงรายได้มหาศาลที่ผ่านมือเธอในเวลาไม่นานเดือน ก่อนที่จะปลิวหายไปในช่วงพริบตา”

(เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, 2544 : 40)

“เพราะเคยมีพ่อแม่ที่เสียชีวิตจากมะเร็ง ทั้งตนเองก็ผ่านการเป็นมะเร็งเมื่อ 20 ปีก่อน จนต้องตัดเต้านมทิ้ง เมื่อหายจากโรครูโรรัตน์ เจริญพงศ์ จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะช่วยเหลือดูแลเพื่อนร่วมโลกผู้ป่วยด้วยโรคเดียวกันโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน”

(ความดีที่คุณทำได้, 2551 : 79)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

“หากจะกล่าวว่าเป็นอาชีพหมอดูเป็นอาชีพที่คลุกคลีกับความทุกข์ใจของผู้คนในสังคม ประสบการณ์การดูหมอดู 20 ปีของ จุฑามาศ ณ สงขลา หมอดูชื่อดังระดับแนวหน้าของประเทศ ก็ยืนยันว่าข้อสันนิษฐานเรื่องนี้ เป็นความจริง”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 18)

2.2.2 เพื่อยกตัวอย่าง ความเป็นมา และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พบ ดังข้อความต่อไปนี้

“เมื่อ 10 กว่าปีก่อน คนไข้ตาจะไปโรงพยาบาลจังหวัดต้องเสียเงินค่อนข้างเยอะ เสียค่าเลนส์ก็ 5,000-6,000 แล้ว คิวผ่าตัดก็ยาว บางรายรอกันเป็นปีสองปี ชาวบ้านไปหลายครั้งเข้าก็ไม่ไหว เพราะไปมาลำบาก หนักเข้าก็ปล่อยให้ตัวเองตาบอด... นี่คือนจุดเริ่มต้นของการออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เพื่อผ่าตัดช่วยเหลือผู้ป่วยทางตา”

(ความดีที่คุณทำได้, 2551 : 27)

“ผกกามาศ เลารัตน์ ทนายความอาสาของมูลนิธิเพื่อนหญิงบอกเล่าว่า จากประสบการณ์ทำงานของตนพบว่า ผู้หญิงบางรายถูกผู้ชายทำร้ายมานานเป็น ๑๐ ปี กว่าจะลุกขึ้นมาตัดสินใจฟ้องหย่า ผู้ชายบางรายทุบตีเมียหลวงบ่อยครั้งจนมือไม้แทบจะพิกลพิการทำมาหากินไม่ได้ ฝ่ายหญิงแทบไม่ยอมมีชีวิตอยู่ เพราะมองไม่เห็นหนทางชีวิตข้างหน้า ต้องหาทางปลอมประโลมเยียวยาจิตใจก่อนเพื่อให้ประคองสติได้ เมื่อสภาพจิตใจฟื้นคืนดีขึ้นจึงค่อยนำคดีขึ้นสู่กระบวนการทางศาล”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 14)

2.2.3 ยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ ดังข้อความต่อไปนี้

“ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีหลายรูปแบบ ทั้งการทำร้ายด้วยวาจา พุดจาข่มขู่ ทุหมิ่นเหยียดหยามจิตใจ การประจานให้อับอาย การนอกใจไม่มีหญิงอื่น ความไม่รับผิดชอบ การเฉยชา ไม่สนใจ เหมือนอีกฝ่ายเป็นอากาศธาตุไร้ตัวตน ตลอดจนความรุนแรงทางเพศ การกีดกันอิสรภาพ การคุกคามวิถีชีวิต”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 11)

“นอกจากเอ็นจีโอหลายแห่งจะเป็นที่พึ่งให้คำปรึกษา มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และทนายอาสาที่ช่วยเหลือเรื่องข้อกฎหมาย การฟ้องร้องแล้ว ในส่วนของภาครัฐยังมีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ให้คำปรึกษา และยังมีศูนย์พึ่งได้ที่ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๕๔๒ ศูนย์ฯ นี้เกิดจากมติคณะรัฐมนตรีที่มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขจัดระบบให้บริการพิเศษขึ้น เพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรง โดยเริ่มจากโรงพยาบาลนาร่องของรัฐ ๒๐ แห่ง ปัจจุบันขยายขอบเขตไปยังโรงพยาบาลรัฐทั่วประเทศทั้งหมด ๕๐๐ กว่าศูนย์ เป็นการทำงานในเชิงบูรณาการทั้งระบบ”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 14)

2.3 เทศนาโวหาร พบมากที่สุดเป็นลำดับที่ 3 รองลงมาจากบรรยายโวหารและสารกโวหาร โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

2.3.1 กระตุ้นให้ผู้อ่านได้ขบคิด ถึงปัญหาและข้อเท็จจริง ดังข้อความต่อไปนี้

“ภาพของเด็กวัยรุ่นไทยในสายตาสังคม มีแต่เปลือกของความหรรษาฟุ้งเพื่อ มั่วยา มั่วเพศ ขาดจิตสำนึกทางสังคม ขาดความสุขทางการเรียน ฯลฯ วันหนึ่งในอนาคตข้างหน้า หนุ่มสาวเหล่านี้จะเติบโตก้าวขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ในวัยทำงาน เป็นแรงงานของสังคม ภูเขาติบ้านเมืองจะถึงกาลอับปาง ด้วยวัยรุ่นพันธุ์ใหม่?”

(เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, 2544 : 17)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

“คนเราจะต้องการสมบัติทางกายอื่นใดมากมาย... ในเมื่อสมบัติทางใจนั้นเป็นเสมือนสมบัติสวรรค์อัน
อิมมอมและนำความสุขใจมาให้ยิ่งกว่าไหน ๆ”

(ความดีที่คุณทำได้, 2551 : 32)

2.3.2 เพื่ออธิบาย ชี้แจงและบอกเล่า โดยจงใจให้ผู้อ่านคล้อยตาม หรือเห็นดีเห็นงามตามผู้เขียนดัง
ข้อความต่อไปนี้

“เพราะรากความคิดที่ฝังลึกชนิดตอกหมุด ทำให้สังคมไทยเชื่อกันผิดๆ ว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ต้อง
ประกอบด้วยพ่อแม่ลูกเท่านั้น การเป็นเด็กกำพร้าหมายถึงการมีปมด้อย หรือการที่สามีนอกใจไปมีเมียอื่น ก็เป็น
เพราะความบกพร่องของผู้หญิงเอง ผู้หญิงจึงต้องหันมาปรับปรุงตนเอง ทั้งในเรื่องรูปร่างหน้าตา คุณสมบัติแม่หย้า
แม่เรือน ตลอดถึงเรื่องบนเตียง เพื่อผูกมัดผู้ชายไว้ให้ได้”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 12)

“ผู้หญิงไทยไม่ได้ถูกสอนให้รักตัวเองและเคารพความเป็นมนุษย์ในตนเอง ความสุขของผู้หญิงมัก
ขึ้นอยู่กับผู้อื่นทั้งสิ้น เช่น ลูกพี่ พ่อแม่ ผู้หญิงจะรักตนเองเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นชีวิตของผู้หญิงจึงเป็นไปเพื่อ
ผู้อื่น ความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองจึงมีน้อย สิ่งเหล่านี้ถูกปลูกฝังให้ผู้หญิงอยู่ในความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม และถูก
เอาไรต์เอาเปรียบได้ง่าย”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 13)

2.3.3 เพื่อชักจูงใจ สั่งสอน และชี้แนะ ดังข้อความต่อไปนี้

“ทางออกในทัศนะของสุภาวดีคือการเรียกร้องให้พ่อแม่ของวัยรุ่นปรับปรุงที่จะเข้าใจพัฒนาการของ
ลูก รักษาระดับที่พอเหมาะพอสมในการเรียนรู้ที่จะเข้าใจเด็ก ในระดับโรงเรียน ต้องมีการพัฒนาโรงเรียนให้เป็น
แหล่งที่เด็กเรียนได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพ และกิจกรรมให้เด็กได้แสดงออกในทางสร้างสรรค์”

(เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, 2544 : 74)

“เมื่อผู้หญิงถูกกระทำรุนแรง คนในชุมชนหรือสังคม ควรจะร่วมกันออกมาปกป้องดูแล
ช่วยเหลือ ไม่ใช่คิดว่าเป็นปัญหาส่วนตัวของใครของมัน”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 18)

2.4 อุปมาโวหาร พบมากเป็นลำดับที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้

2.4.1 เพื่อใช้เปรียบเทียบกับอารมณ์ และความรู้สึกที่เกิดขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

“...เขาเล่นระนาดด้วยความสุขใจยิ่งกว่าครั้งไหน ๆ ด้วยเป็นการเล่นที่มีจุดมุ่งหมายอันเป็นกุศล...
เสียงดนตรีช่างคลายความทุกข์ได้เหมือนมิมดนตรี”

(ความดีที่คุณทำได้, 2551 : 57)

“เธอเหมือนมีชีวิตอยู่อย่างตายทั้งเป็นในโลกมืด ด้วยน้ำมือของผู้ชายที่ได้ชื่อว่าสามี”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 9)

“แม้แต่ลมหายใจของเรายังไม่อิสระ เหมือนถูกคุกคามไม่ต่างจากการติดคุก”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 84)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.4.2 เพื่อเปรียบเทียบกับสภาพชีวิตเรื่องราวของบุคคล ทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ดังข้อความ

ต่อไปนี้

“...เขาบอกว่าจะให้แม่มาขอ แต่พอถึงเวลาก็ไม่มา แม่เราบอกว่า ‘เหมือนเคาะกะลาให้หมาตีใจ’ เขา โทกเรา”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 144)

“...ชีวิตของพ่อจบสิ้นลง ขณะที่แม่ต้องพบจุดจบของอิสรภาพ อนาคตของลูกที่เป็นผู้เยาว์จำนวนหนึ่ง ต้องเคืองคว้าง กลายเป็นภาระของเครือญาติ โศกนาฏกรรมบทนี้ ช่างเหมือนกับเกมโดมิโน ต่างแต่นี้คือชีวิตจริง”

(ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง, 2559 : 181)

2.5 พรรณนาโวหาร พบน้อยที่สุดในงานเขียนสารคดีทั้ง 3 เรื่อง และมีวัตถุประสงค์เพียงประการเดียว ดังนี้

2.5.1 เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ และพรรณนาภาพเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพตาม ดังข้อความต่อไปนี้

“ผู้คนยืนออกันกระจัดกระจาย บ้างโยกตัวไปตามจังหวะลีลา บ้างเฝ้ามันทั้งจากฤทธิ์เหล้าและฤทธิ์ ยา สาวน้อยหน้าตาดีในชุดเปรี้ยวล้ำสมัย นั่งเบียดชิดอยู่กับหนุ่มน้อยบนโซฟา ฤทธิ์ยาที่เสพเข้าไปเมื่อสักครู่บวกกับ จังหวะเพลงอันตึกคะนองที่แผดก้อง ดูจะเพิ่มดีดรีเร้งเร้าแรงที่นกระหายของเลือดเนื้อในกายให้ระอุคุซอน มือไม้ ของทั้งคู่ลู่ไล้ คvikล้วงกันราวกับว่าโลกนี้มีเพียงสองเรา”

(เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, 2544 : 16)

“ผู้คนชายหญิงพันคว้นบุหรีม้วนตัวเป็นสาย เหมือนท่อคว้นโขมงของโรงงาน อบอวลอยู่ในห้อง จน แสบส้าลักคว้น กลิ่นเอียนเหม็นใหม่ที่ลอยมากระทบขนานประสาท บอกให้รับรู้ว่ามีไม่ใช่กลิ่นบุหรีธรรมดา”

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร ผู้วิจัยพบว่า งานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx, ความดีที่คุณทำได้ และดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง ใช้บรรยายโวหารมากที่สุด นั่นเป็นเพราะว่าในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร เป็นงานเขียนที่เน้นการเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องจริง ซึ่งเป็นประสบการณ์จากตัวผู้เขียนเอง และเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมด้วย จะมุ่งเน้นแต่ข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ โดยมีการนำเสนอผ่านงานเขียนได้อย่างสร้างสรรค์และน่าติดตาม สะท้อนภาพเหตุการณ์ที่เป็นความจริง ซึ่งสอดคล้องกับที่ดวงใจ ไทยอุบุญ (2556 : 209) ได้กล่าวไว้ว่า “บรรยายโวหารเป็นการเขียนอธิบายหรือบรรยายเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงตามลำดับเหตุการณ์ เขียนตรงไปตรงมา มุ่งความชัดเจนให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจ อ่านเข้าใจง่าย ในการเขียนทั่ว ๆ ไปมักใช้บรรยายโวหาร เช่น การเขียนเล่าเรื่อง เล่าเหตุการณ์ เล่าประสบการณ์ การเขียนรายงาน เขียนตำรา หรือเขียนบทความ” ดังนั้น โวหารที่เหมาะสมที่สุดในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาครคือบรรยายโวหาร โดยจะใช้บรรยายโวหารเมื่อต้องการ บรรยายสถานที่ เหตุการณ์ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล และความเป็นมาของบุคคล เป็นต้น

และซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปรางทิพย์ กัมพลาสิริ (2545) เรื่อง สติการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับโวหารที่พบในงานเขียนสารคดีสำหรับเด็กด้วย พบว่ามีการใช้บรรยายโวหารมากที่สุด

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เนื่องด้วยสารคดีสำหรับเด็กมีเนื้อหาให้ความรู้ และข้อเท็จจริง ไม่มีการสอดแทรกอารมณ์ และความรู้สึกของผู้แต่งลงในงานเขียน ผู้แต่งมักใช้บรรยายโวหารเมื่อต้องการบรรยายสถานที่ เรื่องราวบุคคล ชีวิตความเป็นอยู่ของคนหรือสัตว์ เป็นต้นและวชิระ ดวงใจดี (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษางานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร โดยศึกษาจากงานเขียนสารคดีที่พิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึงปี พ.ศ. 2547 รวมทั้งหมด 17 เล่ม และเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์เชิงพรรณนาวิเคราะห์ จากผลการศึกษาพบว่า สารคดีทุกเรื่องของอรสม สุทธิสาครใช้กลวิธีการนำเสนอภาพชีวิตได้อย่างลงตัวและเหมาะสมสัมพันธ์กับแนวเนื้อเรื่องของสารคดี มีการเริ่มเรื่อง จบเรื่อง การดำเนินเรื่องคล้ายกับเรื่องเล่าในเรื่องสั้นและนวนิยาย มีการใช้โวหารในงานเขียนที่สละสลวย ซึ่งทำให้สารคดีน่าอ่าน และมีลักษณะเด่นอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้เขียน และยังแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านรูปแบบของวรรณกรรมประเภทสารคดีอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร พบการใช้บรรยายโวหารมากที่สุดเนื่องจากงานเขียนของอรสม สุทธิสาครส่วนใหญ่ เขียนมาจากเรื่องราวที่ประสบพบจริง เกิดขึ้นจากเหตุการณ์จริงและบุคคลของสังคมจริง ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือผู้มีชื่อเสียงเช่น แม่ค้า ลูกจ้าง แรงงาน รวมถึงครูอาจารย์และผู้ที่มีชื่อเสียงในวงสังคม เป็นต้น

นอกจากบรรยายโวหารที่พบมากที่สุดแล้ว ยังปรากฏสารกโวหารในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร จำนวนมากเช่นกัน ทั้งนี้เพราะอรสม สุทธิสาคร นิยมเขียนสารคดีชีวิตที่ผ่านการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและการลงภาคสนาม

จากการศึกษาการใช้วัตถุประสงค์ของโวหารแต่ละชนิดในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร พบดังนี้

- 2.1 บรรยายโวหาร ใช้เพื่อบรรยาย บอกเล่าเรื่องราว และอธิบายเหตุการณ์
- 2.2 สารกโวหาร ยกตัวอย่างเรื่องราวของบุคคล เพื่อบอกเล่าถึงความเป็นมา และทำให้เห็นภาพเหตุการณ์
- 2.3 เทศนาโวหาร เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านได้ขบคิด เป็นการชักจูงใจ สั่งสอน และชี้แนะให้ผู้อ่านได้รู้สึกและคล้อยตามผู้เขียน
- 2.4 อุปมาโวหาร ยกมาเปรียบเทียบเพื่อบอกเล่าอารมณ์ ความรู้สึก ให้ผู้อ่านได้เห็นภาพ
- 2.5 พรรณนาโวหาร ใช้เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ และพรรณนาภาพเรื่องราว

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การใช้โวหารในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรไปเปรียบเทียบโวหารในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร กับนักเขียนท่านอื่นๆ
2. ควรศึกษาการใช้สำนวนประเภทต่าง ๆ ในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้จะเกิดขึ้นและสำเร็จลุล่วงไม่ได้ ถ้าหากว่าขาดการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน ๆ นักศึกษา ชั้นปีที่ 3 หมู่ เรือน 01 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปณิธาน บรรณาธรรม ที่ให้ทั้งคำปรึกษา และคำแนะนำที่ดี พร้อมทั้งช่วยเหลือ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดที่ทำงานวิจัยมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นเจ้าของงานเขียน ข้อมูลเอกสารที่ได้กล่าวนามในรายงานฉบับนี้ที่ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด และข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการค้นคว้าวิจัยและยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

บรรณานุกรม

ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2556). **ทักษะการเขียนภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). **สารคดีและการเขียนสารคดี**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
ธีรภาพ โลหิตกุล. (2544). **กว่าจะเป็นสารคดี**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์
ปรางทิพย์ กัมพลาสิริ. (2545). **ลีลาการใช้ภาษาในสารคดี สำหรับเด็ก**. ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
วชิระ ดวงใจดี. (2550). **การศึกษางานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร**. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรสม สุทธิสาคร. (2544). **สารคดี: เด็กพันธุ์ใหม่...วัยx**. กรุงเทพฯ: สารคดี.
อรสม สุทธิสาคร. (2551). **สารคดี: ความดีที่คุณทำได้**. กรุงเทพฯ: สารคดี.
อรสม สุทธิสาคร. (2559). **สารคดี: ดอกไม้ได้ภูเขาน้ำแข็ง**. กรุงเทพฯ: สารคดี.